

Список використаних джерел

1. Зварич І. Засади педагогічного контролю і оцінки знань студентів / І. Зварич // Рідна школа. – 2004. – № 2. – С. 75–77.
2. Міронець Л. П. Комп'ютерне тестування у системі оцінювання знань студентів педагогічних вузів / Л. П. Міронець // Сучасні проблеми та перспективи навчання дисциплін природничо-математичного циклу : матеріали І Всеукраїнської науково – практичної конференції, Суми, 22 березня 2011 року. – Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2011. – С. 80–81.
3. Сікорський П. І. Кредитно-модульна технологія навчання: навчальний посібник / П. І. Сікорський. – К. : Вид-во Європейського університету, 2004. – 127 с.

УДК 378.14: 372.857

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ЛАБОРАТОРІЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ

Грицай Н. Б.

Рівненський державний гуманітарний університет

У статті розкрито доцільність створення лабораторії методики навчання біології. Визначено мету, завдання та основні напрями роботи лабораторії. Окреслено перспективи діяльності лабораторії методики навчання біології для забезпечення якісної методичної підготовки майбутніх учителів біології.

Ключові слова: методика навчання біології, дидактика біології, лабораторія методики навчання біології, методична підготовка, майбутні вчителі біології.

У методичній підготовці майбутніх учителів біології в умовах вищого навчального закладу важливе значення має розвиток у студентів методичного мислення, дослідницької компетенції, уміння творчо вирішувати професійні завдання, виявляти індивідуальний методичний

стиль. Важливе значення для формування методичної компетентності майбутніх педагогів має діяльність навчально-дослідних лабораторій методичного спрямування у ВНЗ.

Актуальність створення лабораторії методики навчання біології зумовлена необхідністю забезпечити якісну методичну підготовку студентів, сформувати для них професійно орієнтоване навчальне середовище, занурюючись у яке вони б опановували методичні аспекти професійної діяльності.

На сьогодні у вищих навчальних закладах України функціонують такі лабораторії й центри, пов'язані з біологічною освітою: лабораторія методики навчання загальної біології Херсонського державного університету, лабораторія інноваційних технологій навчання біології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини та науково-методичний центр природничої освіти і науки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Лабораторії та центри дидактики біології успішно працюють у різних країнах Європи: Польщі, Швейцарії, Бельгії, Франції, Італії, Німеччині, Фінляндії та ін.

Проте в науковій літературі особливості роботи навчально-дослідних лабораторій методичного спрямування висвітлено недостатньо. Варто виокремити публікації Л. Нікітиної [2] та О. Семеног [3], у яких розкрито зміст роботи в лабораторіях майбутніх учителів початкових класів і майбутніх учителів-філологів. Проблема створення лабораторій методики навчання біології та організації їх діяльності в умовах ВНЗ не була предметом спеціального наукового пошуку українських науковців.

У пропонованій статті розглянемо діяльність навчально-дослідної лабораторії методики навчання біології РДГУ.

Мета статті: обґрунтувати доцільність створення лабораторії навчання біології в Рівненському державному гуманітарному університеті

та розкрити особливості її діяльності.

З метою підвищення якості методичної підготовки майбутніх учителів біології на психолого-педагогічному факультеті Рівненського державного гуманітарного університету створено лабораторію методики навчання біології.

Оскільки лабораторія методики навчання біології є навчально-дослідною, то її **основну місію** вбачаємо насамперед у підготовці висококваліфікованих учителів біології, які володіють сучасною методикою навчання, мають високий рівень методичної компетентності, вміють застосовувати традиційні й інноваційні технології навчання та творчо підходять до вирішення професійних завдань.

З огляду на вищевказане **стратегічною метою** діяльності лабораторії є підвищення якості методичної підготовки майбутніх учителів біології до того рівня, що забезпечить їм можливість успішно працювати за фахом в освітній галузі.

Завдання лабораторії: вдосконалення методичної підготовки майбутніх учителів біології, посилення їхньої мотивації до професійної діяльності, розвиток методичного мислення, самостійності, рефлексивних здібностей майбутніх педагогів, формування уміння проводити дослідження з методики навчання біології, ознайомлення з різними видами методичної діяльності учителя біології.

В основу концепції методичної підготовки студентів у лабораторії покладено компетентнісний, контекстний і практико орієнтований підходи, які полягають у поєднанні теоретичної підготовки в галузі методики навчання біології під час вивчення предметів методичного циклу з практичною підготовкою у базових загальноосвітніх навчальних закладах, формуванні методичних компетенцій під час виконання професійної діяльності вчителя біології.

Робота лабораторії спрямована на залучення студентів до науково-методичних пошуків, виконання теоретичних і практичних досліджень, вивчення перспективного педагогічного досвіду вчителів міста та області.

У лабораторії методики навчання біології впроваджено такі напрями діяльності: а) проведення наукових досліджень, пов'язаних із теорією та практикою навчання біології; б) організація семінарів, круглих столів, науково-практичних конференцій, педагогічних читань, дискусій з проблем методики навчання біології; в) проведення навчальних занять із студентами та вчителями для ознайомлення з інноваційними технологіями навчання біології; г) організація роботи студентських наукових гуртків, проблемних груп; д) розроблення навчальних програм і навчально-методичного забезпечення дисциплін за вибором та спецкурсів методичного спрямування; підготовка підручників, навчальних та навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій, робочих зошитів з друкованою основою, розроблення електронних підручників і посібників, відеолекцій, мультимедійних презентацій; е) надання науково-методичних послуг освітнім закладам різного рівня акредитації та загальноосвітнім школам (рецензування науково-дослідницьких робіт, консультації, спільні наукові публікації та методичні розробки та ін.).

Таким чином, можна визначити **функції лабораторії**: 1) навчально-виховна (робота зі студентами); 2) науково-дослідницька (дослідження актуальних методичних проблем); 3) навчально-методична (розроблення навчально-методичного забезпечення дисциплін методичного циклу); 4) просвітницька (консультативна методична допомога вчителям біології загальноосвітніх навчальних закладів, проведення методичних семінарів).

Цікавою та актуальною вважаємо науково-дослідницьку роботу студентів із актуальних питань методики навчання біології, як-от: «Історія розвитку методики навчання біології як науки», «Видатні вітчизняні та зарубіжні вчені-методисти», «Використання інноваційних технологій у

навчанні біології в загальноосвітній школі», «Форми і методи вдосконалення сучасного уроку біології», «Комп'ютерні технології – на допомогу вчителю біології», «Інноваційні підходи до проведення біологічних екскурсій», «Формування дослідницьких умінь школярів у навчанні біології» та ін.

Майбутні педагоги під час занять в лабораторії ґрунтовно опрацьовують теоретичний матеріал з певної проблеми, виступають із повідомленнями, обговорюють у групах, розробляють методичні рекомендації, дидактичний матеріал, формують методичні портфоліо. Робота в лабораторії сприяє створенню особливої творчої атмосфери, активізує науковий пошук студентів, забезпечує розвиток індивідуальних здібностей майбутніх педагогів.

На сучасному етапі лабораторія методики навчання біології РДГУ лише розпочала свою роботу. Вбачаємо такі *перспективи діяльності* новоствореної лабораторії:

- підготовка підручників, навчальних та навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій, лабораторних практикумів, розроблення електронних підручників і посібників, комплектів тестових завдань, відеолекцій, мультимедійних презентацій;
- впровадження інноваційних технологій навчання біології;
- створення бібліотеки методичної літератури (навчальні та навчально-методичні посібники, шкільні підручники, програми, дидактичні картки);
- формування електронної бази даних з методики навчання біології;
- проведення науково-практичних конференцій та семінарів з проблем методики навчання біології;
- налагодження співпраці із загальноосвітніми навчальними закладами, відповідними лабораторіями та кафедрами вітчизняних та зарубіжних вищих навчальних закладів;

- підготовка курсових, бакалаврських, магістерських робіт та кандидатських дисертацій з методики навчання біології.

Особливе значення в діяльності лабораторії надається *співпраці із загальноосвітніми навчальними закладами*. Основними формами співпраці визначаємо такі: 1) організація та проведення педагогічної практики студентів у базових загальноосвітніх школах та ліцеях; 2) участь викладачів у роботі журі обласних турнірів та олімпіад юних біологів; 3) керівництво учнівськими науково-дослідницькими роботами в Малій академії наук та їх рецензування, робота у складі журі конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН; 4) організація і проведення методичних об'єднань учителів, методичних семінарів, майстер-класів, дискусійних майданчиків, круглих столів на базі лабораторії методики навчання біології; 5) вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду учителів біології м. Рівного та Рівненської області; 6) підготовка та рецензування навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій, зошитів з друкованою основою для загальноосвітніх навчальних закладів; 7) проведення конкурсів та олімпіад для учнів 10–11 класів з профорієнтаційною метою; 8) організація педагогічних експериментів у ході написання курсових, бакалаврських, магістерських та дисертаційних робіт з методики навчання біології на базі ЗНЗ м. Рівного.

Співпраця школи та університету сприяє зростанню якості методичної підготовки майбутніх педагогів, посиленню їхньої мотивації до професійної діяльності, реалізації спільних методичних проєктів, обміну досвідом між викладачами та вчителями-практиками та має неабияке профорієнтаційне значення для майбутніх абітурієнтів.

Отже, діяльність лабораторії навчання біології є надзвичайно важливою в контексті реалізації сучасних підходів до методичної підготовки майбутніх учителів біології. Створення лабораторії методики навчання біології дає можливість студентам виявити свої творчі здібності,

розвинути методичне мислення, сформувати відповідні методичні компетенції, підвищити рівень методичної готовності до виконання професійної діяльності. Тісна співпраця із загальноосвітніми навчальними закладами, дослідницька діяльність студентів, «занурення» у методично орієнтоване середовище лабораторії забезпечить формування компетентного вчителя біології, здатного працювати в нових умовах.

У подальших дослідженнях буде проведено детальний аналіз змісту роботи лабораторії методики навчання біології РДГУ та оцінювання результатів її діяльності.

Список використаних джерел

1. Никитина Л. А. Лаборатория «Моделирование и экспертиза урока» в методической подготовке педагога / Л. А. Никитина // Герценовские чтения. Начальное образование. – 2011. – № 1. – Т. 2. – С. 311–317.
2. Семеног О. Науково-дослідна лабораторія: продуктивний діалог викладача і студента-філолога / Олена Семеног // Педагогічні науки: Освітні інновації : зб. наук. праць. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – Ч. 1. – С. 266–272.

Грицай Н. Б. Пріоритетні напрями діяльності лабораторії методики навчання біології / Н. Б. Грицай // Теоретичні та прикладні аспекти розвитку біологічних наук : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 25 листопада 2015 р., м. Рівне / Мельник В. Й., Грицай Н. Б. – Рівне : О. Зень, 2015. – С. 243–249.